

Butlletí Informatiu d'història de l'educació

Núm. 9, gener-març 2004

En aquest número hi trobareu:

Homenatges	2
Exposicions	4
Recursos didàctics	5
Llibres.....	8
Informacions d'interès	13

COMBATS CONTRA L'OBLIT

La història no és un simple exercici erudit. La recuperació del passat com a patrimoni immaterial col·lectiu és també una responsabilitat de l'historiador. Un coneixement del passat que ajuda a entendre el present i que serveix d'antídote contra la manipulació de les idees i la deformació dels llenguatges, els missatges i els símbols. Avui recuperar el passat és també recuperar els actors. La personalització de la història és una de les forces renovadores que fa veure la

importància dels homes i les dones en el decurs dels esdeveniments. Rescatar els personatges és fer justícia al paper de la intel·ligència, dels sentiments, de les passions i de la voluntat en l'evolució dels fets.

Les idees tenen influència en la història perquè són pensades per persones, els fets són fets perquè són viscuts per algú. La història de l'educació és, bàsicament, una història de la relació entre persones, d'un debat entre models humans, d'ideals somiats i volguts, d'esperances i de frustracions, de victòries i de derrotes. En aquest número del butlletí presentem alguns d'aquests exercicis de recuperació de la memòria històrica, d'identificació i solidaritat amb els que han viscut abans que nosaltres i que han fet possible la continuïtat d'un projecte intergeneracional que esdevé col·lectiu en el temps. El homenatge, les exposicions, la recuperació dels espais viscuts i dels camins de l'exili, la recuperació de les veus i les paraules dels que patiren la guerra i la postguerra, són un exemple d'aquests combats contra l'oblit als quals estem obligats com a historiadors.

HOMENATGES

Hem començat l'any amb el compromís de no deixar caure en l'oblit els nostres mestres, de no deixar que defugui de la memòria col·lectiva el nom i el record d'aquells que dedicaren els seus esforços a construir un món millor emprant com a única arma l'educació.

Els antics alumnes i companys de feina d'Encarna Viñas Olivella encetaren aquest any d'homenatges el 12 de febrer a Palma. El saló d'actes de l'antiga Escola Normal (avui IES Josep Maria Llopart) acollí un bon grup de persones que recordaven amb estima la recentment desapareguda professora.

Durant l'emotiu acte, acompanyat de lectures dramatitzades (capítol 3r de *Tirant lo Blanc* feta per Mateu Cañelles, Jaume Caldentey i Francesca Dolç) i notes musicals («Sa barqueta», «Un arbre» i música per a flabiol i guitarra, a càrrec de Francisco Sunyer, Jaume Caldentey, Pere Carrió, Pere Cortés i Juan Álvarez), parlaren algunes de les persones més properes a Encarna: Melcior Rosselló, Pere Carrió, Bartomeu Domenge, Pilar Pons (Menorca), Miquel Vives, Pere Bru, Miquel Sbert, Bartomeu Llinàs, Maritina Camacho, Gabriel Janer Manila, Cèlia Riba i Gabriela Viñas, i es llegiren alguns escrits d'altres com Joan Torres, Cati Torres, Margarita Cardona, Joana Torres, Maria Torres, Antònia Tur i Jaume Ribes (Eivissa), i de la mateixa Encarna Viñas mitjançant una entrevista, concedida a Jaume Oliver, publicada al llibre *Escola i Societat* (1978). Finalment es projectà una presentació visual titulada «Donya Encarna i aquells temps», realitzada per Antoni Ramis Caldentey.

Encarna era filla del professor de la Normal de Balears, Gabriel Viñas, i esposa de l'escriptor Josep Maria Llopart. Dins la grisa Escola de Mestres del franquisme, Encarna és recordada «com un caliu encès enmig de la cendra». Defensora de la cultura i la llengua catalana, Encarna dinamitzà el teatre en català en el magisteri. Ja en 1968 organitzava representacions teatrals en català, posava els ciments d'una activitat que encara avui perdura entre els professors i estudiants de Mestre.

Les nombroses adhesions —tant personals com institucionals— a l'homenatge, així com el nombros públic reunit, evidenciaren l'admiració i el respecte cap a una persona excel·lent, mestra vocacional i entregada i, sobretot, dona d'empenta i coratge.

Encarna Viñas era com un caliu encès enmig de la cendra que desprenia espines i calava foc l'herba tendra que cada any rebrotava al seu voltant...

Pere Carrió

Un dia després, 13 de febrer, era l'Associació d'Antics Alumnes de la Facultat de Formació del Professorat de Barcelona la que organitzava un emotiu homenatge a Rosa Roig i Soler, que tingué lloc a la Sala d'Actes de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona (Recinte Mundet).

L'acte comptà amb la presència de Gemma Tribó, degana de la Facultat de Formació del Professorat de la UB, que donà la benvinguda i presentà l'acte; Montserrat Blanch, presidenta de l'Associació d'Antics Alumnes de la Facultat de Formació del Professorat; Josep González-Agápito, catedràtic d'Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona; Melcior Rosselló, antic alumne de Rosa Roig a la Normal de Balears durant la II República; Maria Raquel Martori, neboda de Rosa Roig; i Maria Isabel Miró (URV) i Francesca Comas (UIB), autores del llibre *Rosa Roig, biografia d'una pedagoga (1890-1969)*.

Acte d'homenatge a Rosa Roig,
Barcelona 13 de febrer de 2004.

Els membres de la taula recordaren i compartiren tant el vessant professional com humà de Rosa Roig —*Donya Rosa* per als seus alumnes de Balears, *la Senyora Roig* per a les seves alumnes de Barcelona— amb un públic nombrós i entregat. Moltes de les antigues alumnes de la Senyora Roig, a la Normal femenina de Barcelona, recordaren amb enyorança les seves innovadores classes

d'història o els àlbums que elaboraven per a Història de l'Art. Tots els presents s'emocionaren quan es recordà el patiment de Rosa Roig, arran de la repressió franquista, que injustament ofegà l'esperit romàntic i il·lusionat d'aquesta mestra de mestres, i per aquest motiu volgueren concloure l'acte amb un sentit aplaudiment a la memòria de Rosa Roig.

Rosa Roig i Soler era filla de Marçà (Tarragona), però consagrà els millors anys de la seva joventut a la formació dels mestres a la Normal de Balears. Amb la guerra del 36 tot s'ensorrà per a una mestra de mestres formada en els ideals de l'institucionisme i en les llibertats que la República havia defensat. Depurada, perseguida, humiliada, Rosa Roig dedicà la darrera etapa de la seva vida a la formació de mestres a la Normal femenina de Barcelona. Malgrat l'obscuritat de l'època i les dificultats que va haver d'afrontar, a la Normal de Barcelona aconseguí transmetre aquell vell esperit romàntic i idealista que la Guerra i el franquisme havien volgut arrabassar de soca-rel. Formà Mestres —en majúscula— encara que suposés nedar contracorrent, i prova d'això és la lluita de les seves antigues alumnes de Barcelona per immortalitzar el seu record amb un homenatge fet, sobretot, amb el cor.

Parlava amb una dolcesa que impressionava, la veu certament baixa, amb un accentuat pipelleig, però dient uns conceptes i expressant unes opinions tan nobles, tan altes que certament sorprenien...

Melcior Rosselló

EXPOSICIONS

La força d'una utopia jove: 75è aniversari de l'escoltisme català

Aquest és el títol de l'exposició que presentà el Museu d'Història de Catalunya i que proposava revisar el moviment escolta català, la qual cosa, per la seva vinculació als esdeveniments polítics i culturals de la societat catalana, era també una revisió a setanta-cinc anys d'història de Catalunya. L'exposició es divideix en quatre grans àmbits, el primer dels quals proposa donar a conèixer com va néixer l'escoltisme català, posant especial èmfasi en la figura de Josep Maria Batista i Roca. En el segon àmbit, s'expliquen els anys de més dificultat per al moviment quan, a causa de la dictadura franquista, es veu abocat a la clandestinitat. En el tercer àmbit s'analitza la trajectòria dels escoltes des de 1956 fins al 1985, període en què té lloc la redefinició d'objectius i experimenten un creixement significatiu. Finalment, hi ha un darrer àmbit dedicat a reflexionar sobre els objectius i els reptes del moviment escolta avui dia.

Els impulsos municipals i populars a l'escola pública barcelonina protagonitzen una exposició

Al Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona es va presentar entre el 17-12-2003 i el 22-2-2004 l'exposició «Un segle d'escola a Barcelona. L'acció municipal i popular. 1900-2003», que ofereix les claus que permeten entendre l'evolució de l'escola a Barcelona en el transcurs del segle passat. Amb Jaume Carbonell i Mariona Ribalta al capdavant, l'exposició proposa fer un balanç de la vocació educativa de l'Ajuntament i dels moviments populars en defensa de l'escola pública. D'aquesta manera, els eixos de l'exhibició se centren en aquests dos punts bàsics, posant especial èmfasi en els moviments d'impuls de l'escola pública des del govern municipal durant els períodes democràtics i de resistència en els moments més centralistes i dictatorials del govern de l'Estat.

En ocasió de l'exposició, i amb el mateix títol d'aquesta, es va publicar un llibre que inclou el catàleg i un apartat que amb el títol de «Mirades a l'escola» replega aportacions d'Antoni Tort, Jaume Trilla, Francesc Imbernon, Marta Mata, Conrad Vilanou i Josep González Agápito, Esther Cortada, Carme Alcoverro, Juana Maria Sancho i Fernando Hernández. Una cronologia dels fets educatius entre el 1900 i el 2000 a cura de Jordi Monés completen l'obra. (Ajuntament de Barcelona. *Un segle d'escola a Barcelona. L'acció municipal i popular. 1900-2003*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut d'Educació, 2003).

Pràctiques transversals d'Història de l'Educació a la UdG

En el pla docent dels estudis de Pedagogia i d'Educació Social de la Universitat de Girona, l'alumnat pot participar en unes pràctiques transversals que s'ofereixen a començament de curs. Solen ser pràctiques amb voluntat d'ampliar coneixements i de fomentar que l'alumnat pugui participar activament en activitats de lliure elecció que, a més, els poden ajudar a créixer humanament. Per exemple, lectura d'un llibre i posterior debat amb l'autor, sessions de cinema amb fòrum sobre temes escollits, etc.

Ruta de l'exili. El professor Salomó Marquès amb un grup d'alumnes, febrer 2004.

A les classes d'Història de l'Educació amb l'alumnat d'Educació Social (una assignatura optativa) i amb el de Pedagogia (una assignatura obligatòria) es parla del tema de l'exili del magisteri (un aspecte important de l'exili republicà català i espanyol). L'alumnat ha llegit el llibre *L'exili dels mestres 1939-1975* i l'ha comentat a classe. L'oferta de la pràctica transversal és la de fer el camí de l'exili que varen fer molts exiliats, mestres també. Aquest curs 2003-04 se n'han fet dues pràctiques:

a) *La ruta de l'exili*. A la població d'Agullana comencem llegint la carta d'un mestre de Figueres que va deixar damunt la taula quan va marxar a l'exili. Després ens parem a Mas Perxés, on varen passar les darreres nits el govern català i part dels intel·lectuals catalans: Fabra..., visitem el mas i després fem camí cap a La Vajol. Allà visitem el monument a l'exili i fem a peu, des de La Vajol fins a coll de Lli, el mateix camí que varen fer el president de Catalunya, Companys, i el del govern basc, Aguirre. D'allà anem fins a Les Illes, el primer poblet de la banda francesa on arribaren els exiliats. Visitem el monòlit commemoratiu i veiem la placa que hi ha posada a la façana de l'hostal recordant aquest fet. En la mesura del possible llegim sobre el terreny alguns texts extrets de memòries i de biografies. L'activitat s'acompanya d'aquests texts i d'un mapa del territori que trepitgem.

Espanyols camí de l'exili, 1939.

b) *Els camps de concentració*. Anem en cotxe directament des de Girona fins a Argelers (aprox. una hora de camí) allà visitem el «cementiri dels espanyols» i després, a la platja, el monòlit que recorda l'entrada al camp de concentració. Després anem a Cotlliure i allà visitem la tomba de Machado i el castell, que era el lloc on tancaven els comunistes i altres refugiats considerats perillosos. Després, visitem el terreny on hi havia el camp de concentració de Ribesaltes. Encara hi ha algun *barracó* de l'època. Sempre que és possible —de moment sempre ho ha estat— ens acompanya algun testimoni directe, és a dir, alguna persona que visqué al camp. També acompanyem la visita amb lectura de textos i mapes. D'aquesta manera recuperem la història recent que deixa de ser vista com una cosa dels grecs i romans i es fa present amb el testimoni directe de les pedres i les persones.

Camp de concentració de Ribesaltes.

L'experiència d'aquestes pràctiques —ja fa quatre anys que les fem— és molt, molt positiva, especialment si hem tingut cura de preparar-la amb la lectura prèvia del llibre i, algunes vegades, veient abans alguna pel·lícula sobre el tema (a l'arxiu del Departament hi ha una selecció de vídeos i pel·lícules que el tracten).

Amb aquesta pràctica ajudem a fer present i viva la nostra història més recent. Sempre que hem dut a terme aquesta experiència, ens hem trobat alumnes que han tingut algun parent a l'exili, i això ha conferit a l'activitat més proximitat, tot i que, per si mateix, aquesta part de la nostra història els toca molt a prop. Amb aquesta pràctica no sols volem donar a conèixer quelcom més la història dels nostres mestres, sinó que intentem contribuir a la recuperació de la memòria i la història del nostre país.

Salomó Marquès i Sureda
Universitat de Girona

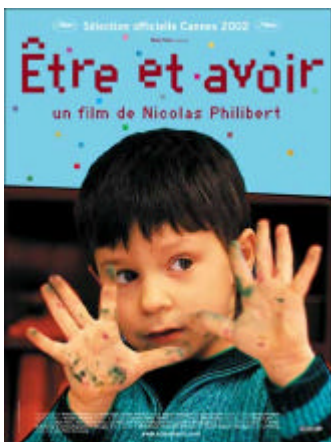
Cinema: *Être et avoir* (Ser i tenir)

Gener ens ha sorprès, gratament, amb una estrena cinematogràfica, un esplèndid documental francès sobre l'escola unitària —coneguda a França com a *escuela única*— dirigit per Nicolas Philibert i protagonitzat per personatges reals, un mestre —fill d'exiliat d'espanyol— en el seu darrer any d'exercici abans de la jubilació (Georges López) i un grup d'alumnes d'entre 4 i 10 anys (Laura, Guillaume, Julien, Jonathan, Nathalie, Olivier, Alizé, Johann, Jessie, Jojo, Marie, Létitia, Axel), reunits en una mateixa classe.

El documental reflecteix el dia a dia d'una escola unitària del Pirineu francès, la realitat familiar i social dels seus alumnes, l'extraordinària dedicació del professor, la metodologia i els recursos didàctics emprats..., una realitat no gaire llunyana de les nostres escoles unitàries, que ens permet reflexionar sobre els seus avantatges i les dificultats.

Així mateix, aquest documental ens pot servir també com a punt de partida per a una reflexió històrica sobre el fenomen de l'escola unitària al llarg del segle XX, la seva progressiva desaparició durant el franquisme i, sobretot, arran de la Llei general del 70, i el moviment de defensa sorgit d'aleshores ençà per a la seva protecció.

Fitxa tècnica

Títol: *Être et avoir*

Direcció: Nicolas Philibert

País: França

Any: 2002

Durada: 104 min

Gènere: documental

Intervencions: Georges López, Laura, Guillaume, Julien, Jonathan, Nathalie, Olivier, Alizé, Johann, Jessie, Jojo, Marie, Létitia, Axel

Producció executiva: Gilles Sandoz

Música: Phillippe Hersant

Fotografia: Katell Djian i Laurent Didier

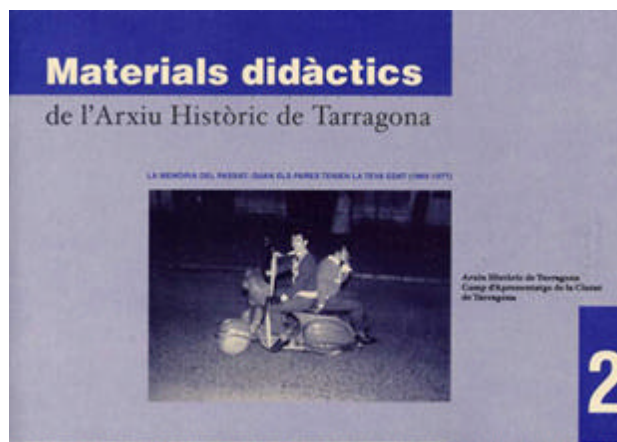
Muntatge: Nicolas Philibert

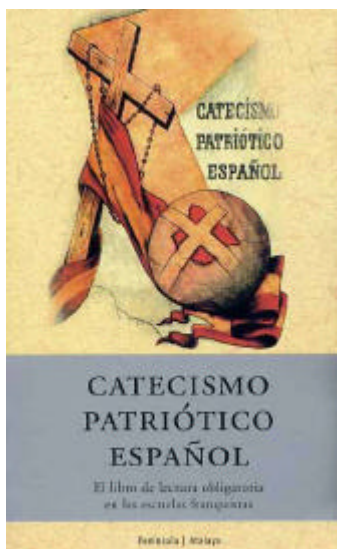
Materials didàctics de l'Arxiu de Tarragona

Materials didàctics de l'Arxiu Històric de Tarragona. Núm. 2. Tarragona: Edita Arxiu Històric de Tarragona, 2003. 23 pàgines.

Aquest *Materials Didàctics* s'emmarca dins d'un projecte de col·laboració entre l'Arxiu Històric de Tarragona i el Camp d'Aprenentatge de la Ciutat de Tarragona, servei educatiu del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Aquest número pretén donar a conèixer, a alumnes d'ESO i de batxillerat, com era la vida dels seus pares quan tenien la seva edat i poder comparar-la amb la seva. Per aquest motiu, aquest segon quadern du com a títol: «Quan els pares tenien la teva edat (1965-1977)», i proposa un recorregut —amb recursos i activitats— per l'època a través dels documents —gràfics, escrits, etc.— que es guarden a l'Arxiu. A més d'adquirir uns coneixements sobre l'època i poder-los comparar amb l'actualitat, els destinataris d'aquest *Materials Didàctics* podran comprovar com l'Arxiu Històric de Tarragona esdevé un bon recurs per iniciar una primera aproximació al que són les fonts històriques, i per observar i analitzar la documentació existent.

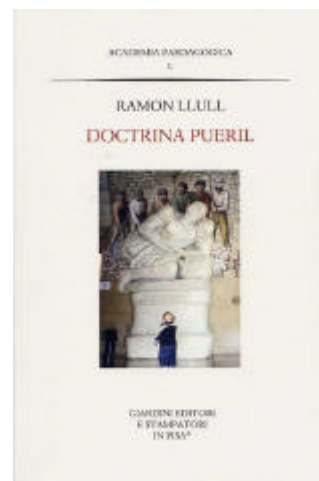

Catecismo Patriótico Español. Libro de lectura obligatoria en las escuelas franquistas. Pròleg d'Hilari Raguer. Barcelona: Edicions Península, 2003. 92 pàgines.

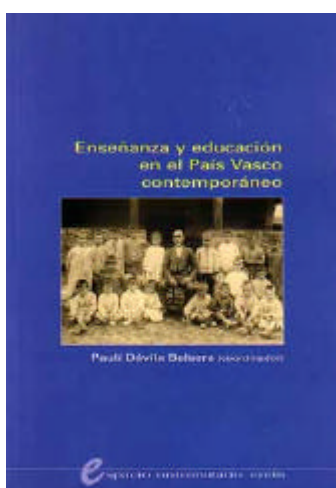
Aquest Nadal ens ha sorprès amb una edició prologada del *Catecismo Patriótico Español*, llibre publicat en 1938 que es convertí en llibre de text per a les escoles per ordre del *Ministerio de Educación Nacional* d'1 de març de 1939. La importància de reeditar aquest llibre —fins ara poc conegut— rau en el fet que esdevé un clar testimoni de la manipulació ideològica del *Caudillo* i de l'Església per aconseguir imposar, durant els anys de la postguerra, una moral única i alhora forjar l'esperit nacional-catòlic, que sustentaria l'Espanya *Una, grande, libre, católica, imperial y madre de veinte naciones*.

LLULL, R. **Doctrina Pueril** (Pròleg a càrrec de Gabriel Janer Manila). Pisa-Roma: Institut Editorial e Poligrafici Internazionali (traducció i edició feta amb el suport de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i l'Institut Ramon Llull), 2003. 136 pàgines.

Per primera vegada es publica una traducció a l'italià de l'obra de Ramon Llull *Doctrina Pueril*. Acompanya la traducció (feta per Anna Baggiani Cases, i Anna Maria Saludes i Amat) un pròleg del Dr. Gabriel Janer Manila, de la Universitat de les Illes Balears, que ha titulat *L'actualità di un pensatore medievale*.

DÁVILA BALSERA, P. (coordinador). **Enseñanza y educación en el País Vasco contemporáneo.** Donostia: Erein, 2003. 235 pàgines.

El llibre ofereix una visió de conjunt de la Història de l'Educació a Euskal Herria. A més de les de Pauli Dávila, inclou aportacions d'Iñaki Zabaleta, Arantxa Uribe-Etxebarria, Idoia Fernandez, Joxe Garmendia, Igor Camino, Beatriz Garay i Txomin Gamborea. Els estudis s'agrupen en cinc àmbits que s'ocupen d'aspectes relatius a: la política educativa; l'escola primària; l'ensenyament secundari; la història de la infància delinqüent i abandonada; i, per últim, s'hi inclou un apartat dedicat a la producció historiogràfica en matèria educativa a Euskal Herria.

CASTILLO, A.; MONTERO, F. (coordinadors). **Franquismo y memoria popular: escrituras, voces y representaciones**. Madrid: Siete Mares, 2003. 286 pàgines.

Conjunt de set treballs que presenten, a partir de la producció escrita de les classes i col·lectius socials populars o de fonts orals i iconogràfiques, una aproximació al primer franquisme i especialment als esdeveniments quotidians i als sentiments, temors i conviccions dels que feren o patiren la guerra i les seves conseqüències. Cal destacar, per l'aportació que suposen a la història de l'educació, els treballs d'Amparo Pons Sastre, sobre els mestres depurats, el de Salomó Marquès, sobre el testimoni de mestres i el de María del Mar del Pozo Andrés que tracta de la iconografia educativa en el primer franquisme.

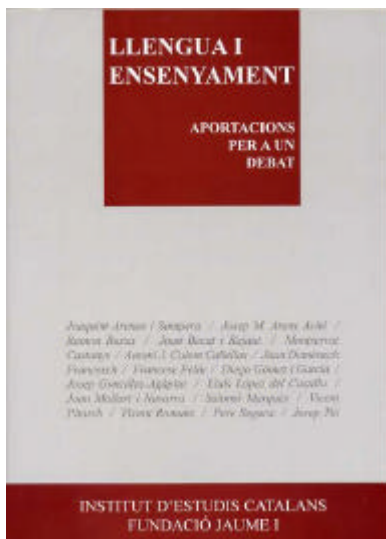
CLARET MIRANDA, J. **La repressió franquista a la Universitat Catalana**. Vic: Eumo editorial, Institut Universitari d'Història Jaume Vicenç i Vives, 2003. 260 pàgines.

La Universitat de Barcelona, com altres institucions educatives, va patir després de la Guerra Civil un traumàtic procés de depuració. Aquest llibre analitza aquest procés que va escapar el claustre de la Universitat Autònoma de Barcelona i va separar de l'ensenyament i enviar a l'exili els més preparats dels professors universitaris catalans d'aquella època.

SANTANA MORRO, M. **El moviment associatiu a Santa Catalina. Solidaritat i participació ciutadana (1868-1936)**. Col·lecció Plaguets del Raval, núm.1. Palma: Associació Cultural Índex i Edicions el Moixet Demagog, 2003. 27 pàgines.

Els veïns del Raval de Santa Catalina gaudeixen ja del primer número de la col·lecció *Plaguets del Raval*, que pretenen preservar la memòria històrica, ja que aquesta és un patrimoni col·lectiu al qual no podem ni hem de renunciar. Com que aquest número del butlletí el dediquem a la lluita per la memòria històrica, i com que la temàtica del primer número d'aquesta col·lecció està molt relacionada amb els aspectes no formals de la nostra història de l'educació, us informem de l'aparició d'aquesta primera plagueta, que analitza la història del moviment associatiu al Raval des del seu inici fins a la guerra del 36 com a element de solidaritat i participació ciutadana.

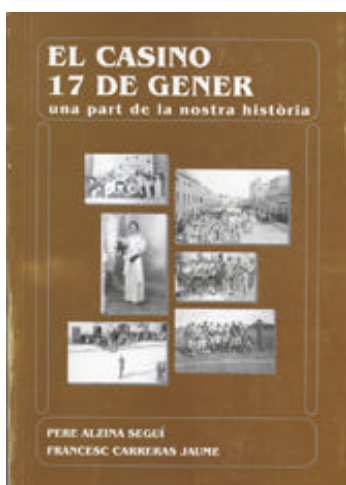

GONZÁLEZ AGÁPITO, J. (coordinador). **Llengua i ensenyament. Aportacions per a un debat.** Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Fundació Jaume I, 2003. 241 pàgines.

En el CCL aniversari de les *Instruccions de Baldori Reixac*, la Fundació Jaume I, la Universitat de Girona i l'Institut d'Estudis Catalans, decidiren encertadament que el millor homenatge que li podien retre era propiciar un examen i diagnòstic de la situació de la llengua catalana a l'escola obligatòria, que es materialitzà en un fòrum, que tingué lloc a Girona, les intervencions del qual es recullen en aquesta edició en el qual participen especialistes i responsables de les administracions educatives d'Andorra, Catalunya, País Valencià i Illes Balears. En aquesta publicació hi trobareu interessants reflexions que van des del valor i la vigència de l'obra de Reixac fins a l'anàlisi de la situació actual de la llengua i l'ensenyament.

BLANCO WHITE, J. M. **Sobre educación (Introducción y edición de Antonio Viñao).** Madrid: Editorial Biblioteca Nueva, 2003. 320 pàgines.

Edició de setze dels articles sobre educació de José María Blanco White, amb una àmplia introducció del professor Antonio Viñao que ens dóna a conèixer la personalitat i l'obra d'aquest clergue sevillà il·lustrat i lliberal, que ens aporta un dels testimonis més interessants del pensament educatiu lliberal més primerencs.

ALZINA SEGUÍ, P.; CARRERAS JAUME, F. **El Casino 17 de Gener: una part de la nostra història.** Ciutadella de Menorca: Casino 17 de Gener, 2002. 414 pàgines.

Monografia històrica sobre el Casino 17 de Gener de Ciutadella promoguda per l'esmentada entitat cultural que descriu els fets i els personatges més rellevants lligats a l'entitat des de la seva fundació l'any 1889 fins a l'actualitat. Aquest llibre ens narra les diverses iniciatives que s'hi dugueren a terme, com per exemple una biblioteca popular; una escola racionalista, l'associacionisme coral i esportiu, entre d'altres. L'estudi, fonamentat en una exhaustiva i rigorosa recerca documental del centre, més enllà de la seva intrahistòria, presenta els trets principals de la societat ciutadellenca de principi de segle XX i els esdeveniments que l'han marcada profundament al llarg de més de 100 anys.

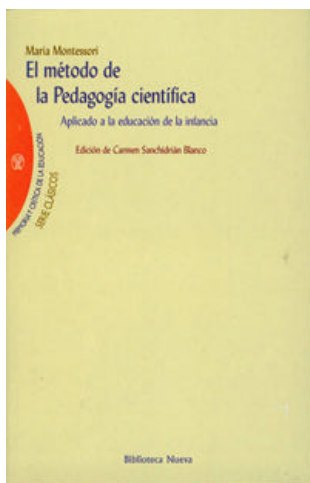
PIQUÉ i PADRÓ, J.; LÓPEZ LÓPEZ, B. (coordinadors). **La memòria dels mitjans de comunicació: fonts per a l'estudi històric de la premsa, la ràdio, la televisió i el cinema**. Tarragona: Arola Editors SL, 2003. 180 pàgines.

No hi ha dubte que els mitjans de comunicació ens poden aportar, als historiadors de la història de l'educació, eines molt vàlides per analitzar el moment històric, social i educatiu local. Per aquest motiu aquesta publicació ha de ser del nostre interès.

Aquest llibre pretén esdevenir un instrument útil per facilitar la recerca i l'estudi històric dels mitjans de comunicació. En primer lloc, centrat en l'àmbit local, els articles aborden la qüestió dels fons documentals històrics i la documentació informativa generada per diferents empreses de mitjans de comunicació de les comarques tarragonines, i sobre l'experiència de la conservació i recuperació de materials cinematogràfics. En segon terme hi ha articles que analitzen les fonts documentals necessàries per a l'estudi de la història del cinema, de la premsa, de la televisió i de la ràdio.

GONZÁLEZ GÁLVEZ, M. **De Davall Sa Plaça a Mare de Déu del Carme. Una visió personal del Colegio Público «Virgen del Carmen»**. Maó: Editorial Menorca SA, 2002. 217 pàgines.

Llibre commemoratiu del 25è aniversari del Col·legi Públic Verge del Carme de Maó en la seva actual ubicació de Sínia des Moret, en què l'autor fa un repàs a la història recent del centre des dels seus precedents com a centre escolar femení fins a l'actualitat. El llibre ressenyat, a part d'un breu capítol històric que repassa les actes del centre des de l'any 1947 fins al 2002, inclou nombroses entrevistes a professors, personal, pares i alumnes que al llarg dels anys s'han vist implicats en el seu esdevenir. Tanmateix, més enllà del seu lògic tarannà divulgatiu, emmarcat dintre dels actes commemoratius del centre, el llibre esdevé un interessant document i/o testimoni de la recent història educativa menorquina.

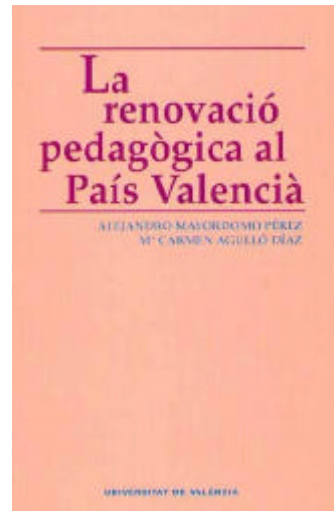

MONTESSORI, M. **El método de la Pedagogía científica aplicado a la educación de la infancia**. (Edició i estudi introductor de Carmen Sanchidrián Blanco). Madrid: Biblioteca Nueva, 2003. 357 pàgines.

Fa gairebé cent anys que Maria Montessori (1870-1952) va obrir la seva primera Casa dels Nens (1907), i que publicà en italià l'obra que aquí es reedita, *El método de la Pedagogía científica, aplicado a la educación de la infancia en las «Case dei Bambini» Casa de los Niños*, traduïda al castellà per Juan Palau Vera al 1915, i en la qual es recullen les seves teories sobre l'educació, i l'origen i la descripció del seu mètode. L'edició d'aquesta obra, ja clàssica de Montessori, s'acompanya d'un estudi introductor realitzat per la Dra. Sanchidrián, catedràtica de Teoria i Història de la Universitat de Màlaga, en el qual ens presenta, a més de l'obra en si, la figura de Montessori i els pilars de la seva pedagogia.

MAYORDOMO PÉREZ, A.; AGULLÓ DÍAZ, M. Carmen. **La renovació pedagògica al País Valencià. L'avantguarda d'un procés històric.** València: Universitat de València, 2004. 437 pàgines.

Aquest darrer treball dels professors de la Universitat de València, Alejandro Mayordomo i Carme Agulló, ens ofereix una anàlisi de com es desenvolupà el moviment de renovació pedagògica al País Valencià i quins en foren els autors. Així doncs, ens parlen de temps, espais i sentit de la renovació pedagògica, de l'activisme pedagògic a l'escola primària valenciana i els seus actors, i del temes i propostes que configuren el seu ideari. A més, també ens ofereixen un interessant recull de texts que donen fe d'aquest ideari. Es reproduïxen una trentena de discursos i articles publicats entre el final del segle XIX i la Guerra Civil, que tracten algunes de les temàtiques que més interès despertaren entre els educadors valencians protagonistes de la renovació pedagògica (l'educació integral, la graduació de l'ensenyament, l'educació cívica, el tema de la llengua, les pràctiques pedagògiques actives, etc.).

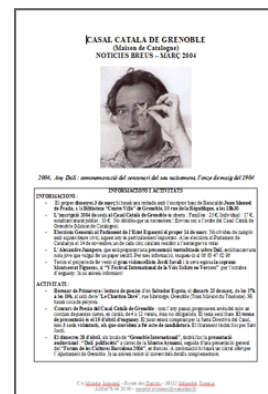
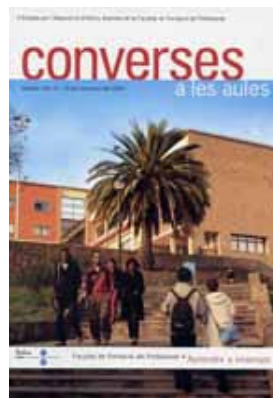
Intercanvis

En resposta a la remissió periòdica del nostre Butlletí Informatiu d'història de l'educació a diverses associacions de l'Estat Espanyol o a altres indrets d'Europa, hem rebut algunes revistes i butlletins que, tot i que no siguin específicament d'Història de l'Educació, volem esmentar aquí com a senyal d'agraïment.

Butlletí de la FFREEE (Fills et Filles de Republicains Espagnols et Enfants de l'Exode). Núm.5, Argelès s/mer (France), desembre 2003.

Converses a les Aules. Revista de l'Associació d'Antics Alumnes de la Facultat de Formació del Professorat. Núm. 0. Barcelona, novembre 2003.

Butlletí del Casal Català de Grenoble (Maison de Catalogne). Grenoble (France), març 2004.

INFORMACIONS D'INTERÈS

PREMI ANDREU FERRET D'ASSAIG I RECERCA 2004

La Fundació GADESÓ té la intenció de crear una col·lecció de llibres de butxaca destinats a fomentar la recerca, l'anàlisi, l'observació i les obres de pensament i reflexió. Com a primera iniciativa convoca el Premi Andreu Ferret d'assaig i recerca 2004.

El tema de l'obra és de lliure elecció. El premi és de 600 euros i la publicació de l'obra a l'editorial Lleonard Muntaner, dintre de la col·lecció de butxaca Andreu Ferret.

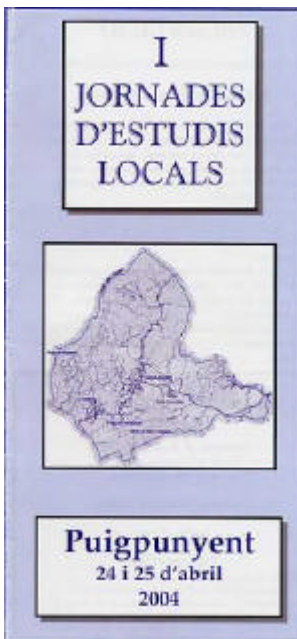
Les obres aspirants al premi han de ser originals i inèdites, d'entre 65 i 80 folis A4, a doble espai, amb lletra cos 12, i a una sola cara.

El termini de presentació d'originals acaba el dia 20 d'abril de 2004. Se n'hauran de trametre tres còpies en paper i una en suport informàtic. A la coberta de les còpies hi ha d'haver les dades següents: nom i llinatges, NIF, adreça i telèfon de l'autor/a.

Les còpies podran presentar-se personalment, per correu electrònic (fundaciogadeso@infonegoci.com) o per correu postal a l'adreça següent: Fundació GADESÓ. C/ Ter, 14, 1r B, 07009 Palma.

Per a més informació adreceu-vos a Fundació GADESÓ. Tel. 971 47 95 03, Fax 971 47 00 42, fundaciogadeso@infonegoci.com. <<http://www.gadeso.org>>

I JORNADES D'ESTUDIS LOCALS. Puigpunyent 24 i 25 d'abril de 2004

L'Ajuntament de Puigpunyent convoca aquestes primeres jornades d'estudis locals amb l'objectiu que totes les persones interessades en el coneixement i estudi de la cultura del poble (en tots els seus aspectes: geografia, política, història, societat, geologia, botànica, etnologia, etc.) hi puguin participar bé com a ponents, bé com a assistents.

Les comunicacions s'han de fer en llengua catalana. Dins el termini d'inscripció s'ha de presentar un resum de la comunicació d'un màxim de dos folis en què, a més del títol, consti el nom de l'autor o autors. Cada comunicació tindrà 15 minuts per exposar-la, seguits de 10 minuts de debat.

El text complet del treball es podrà presentar fins al 30 d'agost de 2004 a les oficines de l'Ajuntament.

Per a més informació poseu-vos en contacte amb l'Ajuntament de Puigpunyent:

C/ Sa Travessia, 37
07194 Puigpunyent
Tel.: 971 61 44 55
Fax: 971 61 44 01

pep@ajpuigpunyent.net

XIII COLOQUIO DE HISTORIA DE LA EDUCACIÓN. PRIMERA CIRCULAR

S'ha enviat la primera circular del proper Coloquio de Historia de la Educación que tindrà lloc a Donostia els dies 29-30 de juny i 1 de juliol de 2005. El tema sobre el qual se centrarà el col·loqui serà *la infància en la història: espais i representacions*.

Per facilitar-hi la participació s'assenyalen les seccions i temàtiques possibles dins cada una d'aquestes:

1a secció. La infància en l'espai familiar

- Polítiques de protecció familiar
- Relacions paternofilials
- Maternitat/paternitat: rols i funcions
- La representació familiar
- Evolució dels models familiars
- Mortalitat infantil
- L'educació familiar

2a secció. L'espai escolar: cos i educació

- Política i legislació educatives
- L'obligatorietat escolar
- Arquitectura i mobiliari escolar
- Mètodes d'aprenentatge
- Nens i nenes a l'escola: coeducació
- El cos com a objecte de disciplina
- Higiene escolar
- L'educació física i l'esport
- El currículum escolar
- Els jocs i les joguines
- Colònies infantils
- Disciplina escolar
- Les institucions d'educació infantil

3a secció. Els espais de protecció oficial

- Polítiques de protecció a la infància
- Treball infantil
- La infància abandonada
- Nens i nenes en conflicte amb la justícia
- Institucions d'acollida
- Reformatoris
- Discapacitats
- Tribunals tutelars de menors
- Urbanitat i bones maneres

- Associacionisme juvenil
- La televisió com a mitjà educatiu

4a secció. Imatges i representacions sobre la infància

- La infància en la literatura
- La literatura per a nens i nenes
- La imatge de la infància i els llibres de text
- La infància en el cinema
- Iconografia, infància i imaginari col·lectiu
- L'àlbum fotogràfic: memòria de la infància

5a secció. Infància i discurs pedagògic

- Pensament pedagògic i visió de la infància
- La construcció de disciplines científiques sobre la infància
- Pediatria i puericultura
- El menor en el Dret
- Els drets de la infància
- Diversitats culturals i infància
- Les edats de la vida

6a secció. La història de l'educació com a disciplina i camp d'investigació

- Museus sobre la infància
- Innovacions metodològiques
- Història de la infància i història de l'educació
- Nous plantejaments teòrics sobre la infància
- La història de l'educació com a disciplina
- La història de l'educació com a camp d'investigació

La informació sobre el col·loqui podeu consultar-la a:

<<http://www.sc.ehu.es/sedhe/coloquio13.htm>>

La propera circular, en la qual s'especificaran detalls de matrícula, allotjament, normes de presentació de comunicacions, activitats culturals i d'oci, etc., s'enviarà durant la tardor de 2004.

Per enviar correspondència relativa al col·loqui podeu fer servir l'adreça següent: sedhe@sc.ehu.es, o posar-vos en contacte amb Paulí Dávila (pdavila@sc.ehu.es) o Luís M. Naya (lmnaya@sc.ehu.es).

Aquells que estiguen interessats a donar a conèixer publicacions i/o informacions diverses a través del proper butlletí, ens les podeu fer arribar enviant la informació a les adreces següents: bernat.sureda@uib.es o xisca.comas@uib.es, abans de dia 30 de maig.

Comissió editora:

Bernat Sureda, Francesca Comas, Joana Estelrich, Immaculada Pastor, Manel Santana

Correcció lingüística: Rosa de Ozollo

Maquetació: Catalina Ordinas

Adreça electrònica: bernat.sureda@uib.es

DL PM-2519-2002

En aquest número han col·laborat: Salomó Marquès, M. Isabel Miró, Xavier Motilla i Francesca Dolç

Edita: Departament de Ciències de l'Educació. Àrea de Teoria i Història de l'Educació. Universitat de les Illes Balears.

Amb el suport del Govern de les Illes Balears

